

Mozgóképkultúra és médiaismeret

Készült az 55/2012. (XII.21.) számú EMMI rendelet kerettanterve alapján.

A médiaismereti anyag dominánsabb, mint a mozgóképkultúra blokk (a kerettantervi témákhoz rendelt órakeretekből kiolvashatóan ez az arány 18-14 a kötött tanórákat illetően, vagyis 56-44%). A média súlyának folyamatos növekedése a tantárgy megjelenése óta megfigyelhető, s részben a médiatudatosság/médiaműveltség szerepének felismeréséből, részint a tömegkultúra jelenségeinek fokozódó „iskolaérettségéből” következik.

A mozgókép kultúrája ettől nem lett kevésbé fontos, de a szűkös időkereteket figyelembe véve a középiskolai médiaórákat egyre erősebben határozza meg a média. A kerettantervben tükröződik az Európai Unióban kialakult és mára stabilizálódott médiaműveltség fogalom, miszerint a médiaműveltség azon képességek összessége, amely ahhoz szükséges, hogy a különböző médiaformákhoz hozzáférjünk, ezeket a formákat elemezni, kritikai szemlélettel értékelni és előállítani egyaránt tudjuk. A médiaműveltség nem csupán a média által közvetített tartalmakra vonatkozik, hanem a média működésének, a társadalmi szempontból problematikus médiajelenségeknek a kritikai értelmezésére is.

A tantárgy óraszám: heti 1 óra.

A helyi tanterv a kerettanterv által előírt követelményeket tematizálja, és egyes tanórákra lebontva tárgyalja.

Tematikai egység, fejlesztési cél	A kommunikáció történeti fordulópontjai és a nyilvánosság	Órakeret: 4 óra
--	--	------------------------

Ismeretek, fejlesztési követelmények	Kompetenciák	Kapcsolódási pontok
<p>A médiaműveltség a különböző médiaformákhoz való hozzáférés, elemzés, kritikai értékelés és előállítás képességeinek összessége.</p> <p>A média a tömegek káros befolyásolásának vagy társadalmi egyenlőtlenségek és igazságtalanságok kiegyenlítésének eszköze – állítják egymással is vitatkozva a médiáról szóló optimista vagy pesszimista álláspont képviselői.</p> <p>A média pesszimista és/vagy optimista felfogásának relevanciáját nem igazolták kutatási eredmények.</p> <p>Kommunikációs korszakok a szóbeliségtől az internetig.</p> <p>Nyilvánosság fogalma.</p> <p>Az antik és a középkori nyilvánosság.</p> <p>A polgári nyilvánosság</p> <p>A tömegkommunikáció, a modern nyilvánosság.</p> <p>A kommunikáció fejlődésében szerepet játszó tényezők.</p> <p>Médiakonvergencia: A különböző médiumok összekapcsolódása, egymásba olvadása radikálisan átalakítja a médiakörnyezetet, hatással van a médiaszövegek megformálására és a médiahasználatra egyaránt.</p>	<p><i>Problémamegoldó gondolkodás</i></p> <p><i>Nyelvi kompetenciák</i></p> <p><i>Digitális kompetencia</i></p> <p><i>Szociális kompetencia</i></p> <p><i>Állampolgári kompetencia</i></p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom</i></p> <p><i>Történelem</i></p> <p><i>Erkölcstan</i></p>

<p>Tematikai egység, fejlesztési cél</p>	<p>A média nyelve, médiaszövegek értelmezése</p>	<p>Órakeret: 5 óra</p>
---	---	-------------------------------

Ismeretek, fejlesztési követelmények	Kompetenciák	Kapcsolódási pontok
<p>A médiaszövegek értelmezése Hír, hírtérték, hírszerkesztés Történet helyett történetjavaslatok Értelmezési keretek, diskurzusok</p> <p>A média nyelve, szövegtípusok A sztereotipizálás a médiaszövegek természetes „üzenmódja”, közvetít a tartalom közlője és a befogadó között. Amikor a média etnikumokról, kisebbségekről azokat az előítéletes és többnyire negatív állításokat fogalmazza újra és újra, amelyeket a publikum ismerni vél, az nagyon könnyen bármely kisebbség ellen fordítható, gyűlöletet kelthet, vissza lehet élni vele.</p> <p>Sorozatelv A médiafelületek tagolása Szövegtípusok a médiában Valamely médiaszöveg célja és értelme elsődlegesen a szövegtípust (műfajt) jellemző kódokból állapítható meg. Tanulmányozásra elsősorban a műfaj érdekes, az adott szöveg annyiban, amennyiben eltér a műfaj normáitól. A fontosabb szövegcsoportok a következők: tájékoztató és véleményközlő, fikciós és nem fikciós, élő és konzerv, információs és szórakoztató szövegtípusok, közösségi média.</p>	<p><i>Nyelvi kompetencia</i></p> <p><i>Szociális és állampolgári kompetencia</i></p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom</i></p> <p><i>Történelem</i></p> <p><i>Vizuális kultúra</i></p> <p><i>Honismeret</i></p>

Tematikai egység, fejlesztési cél	A médiakommunikáció szereplői, a média intézmények és közönségek	Órakeret: 5 óra
--	---	------------------------

Ismeretek, fejlesztési követelmények	Kompetenciák	Kapcsolódási pontok
<p>Médiaintézményeket jellemző sajátosságok A médiaintézmények tevékenységét meghatározza a tulajdonlás és</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom</i></p>

<p>finanszírozás módja (magán vagy állami tulajdon), a rendelkezésre álló médiafelület, célközönség és erőforrások nagysága (meghatározó – nem meghatározó; lokális, nemzeti, nemzetközi vagy globális); a témaválasztás és a megformálás jellege (minőségi – bulvár), az intézmény eszmei-politikai beágyazottsága, nyilvánossággal kapcsolatos szemlélete (elkötelezett, pártos, semleges vagy bulvár).</p> <p>Tulajdonlás és finanszírozási modellek A közszolgálati média feladatát a demokratikus társadalmak nyelvi, kulturális és politikai közösségei számára alapvető értékek és érdekek, így a teljes lefedettség és a vélemények sokszínűségének biztosítása, a kisebbségi érdekek, szempontok megjelenítése, a nemzeti kultúra, örökség, nyelv és identitás megőrzése és gyarapítása valamint a minőségi műsorszolgáltatás.</p> <p>A globális és lokális média Minden országnak segítenie kell saját nyelvi és kulturális hagyományaira épülő médiaiparát, mert annak hiányában az ott élő emberek kizárólag a világ multik által megfogalmazott reprezentációjával fognak találkozni.</p> <p>Minőségi és bulvármédia Az elitet célzó minőségi sajtót a megbízhatóság, az eseményekkel kapcsolatos információk ellenőrzése, azok árnyaltabb bemutatása jellemzi. A közérthető, érdekes, drámai, személyes módon fogalmazó és az elittel szembeni bizalmatlanságot kifejező bulvár az üzleti eredményességen túl fontos szerepet vállal az erkölcsi határok sérüléseinek és áthágásainak a nyilvánosságra hozatalával és szimbolikus korrekciójával.</p> <p>Újságírás modelljei Közönségek Az információs társadalom médiaközönsége rendkívül tagolt, nem ragadható meg homogén tömegközönségként. A közönséget meghatározó főbb tényezők: elérés, életkor, nemi hovatartozás, iskolázottság, kulturális és egzisztenciális háttér, érdeklődés.</p>	<p><i>Problémamegoldó gondolkodás</i></p> <p><i>Nyelvi kompetenciák</i></p> <p><i>Digitális kompetencia</i></p>	<p><i>Történelem</i></p> <p><i>Erkölcstan</i></p>
--	---	---

<p>Reprezentáció A médiaszövegek intézmények, személyek, érdekek, szándékok, eszközök, technológiák és szemléletek bonyolult kapcsolatainak, vitáinak reprezentációi, amelyek mindig valami helyett állnak, annak valamiféle narratívában kifejeződő sűrítményei és egyben képviselői.</p>		
--	--	--

<p>Tematikai egység, fejlesztési cél</p>	<p>Az új média néhány formanyelvi sajátossága</p>	<p>Órakeret: 3 óra</p>
---	--	-------------------------------

Ismeretek, fejlesztési követelmények	Kompetenciák	Kapcsolódási pontok
<p>Web2-es szövegformák Az adatvédelem hiányából következő kiszolgáltatottság, a konfliktuskezelésben a következmények nélküli agresszió megtévesztő sikerérzete, a kudarcos élethelyzetekből való menekülés függőséghez vezető pályáinak kialakulása komolyan veendő kísérőjelenségei a személyiség-expánzióknak, amit az interaktív netes szövegformák (szerepjáték, chat, blog, közösségi oldalak) felkínálnak.</p> <p>Interaktivitás A digitális média világot már nem csak az intézményes kommunikáció jellemzi, a web2-es alkalmazásokban a közönség tartalom-előállító is egyben</p> <p>Nonlineáris szövegek olvasása Az új médiatartalmak jelentős részét nem lineáris olvasásra tervezik. A szövegek számos elágazási pontot, kijáratot kínálnak fel, bejárési útvonalakra tesznek javaslatot.</p>	<p><i>Digitális kompetencia</i></p> <p><i>Önálló ismeretszerzési képességek</i></p> <p><i>Problémamegoldó gondolkodás</i></p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom</i></p> <p><i>Történelem</i></p> <p><i>Erkölcstan</i></p>

--	--	--

Tematikai egység, fejlesztési cél	Médiahasználat, médiaetika	Órakeret: 4 óra
--	-----------------------------------	------------------------

Ismeretek, fejlesztési követelmények	Kompetenciák	Kapcsolódási pontok
<p>Médiaszabályozás</p> <p>A média működésével kapcsolatos erkölcsi aggályok nagy része a közérdek és a magánszféra, a személyes adatok-információk sérthetlensége illetve a média örökutya funkciójából fakadó szerepek összeütközéséből fakad. Valójában a kétféle normarendszer konfliktusáról van szó.</p> <p>A média szabályozásának kulcskérdései rámutatnak a média társadalmi szerepének, működés módjának problémáira, lehetséges zavaraira, amelyek közül különösen fontos: a szólás-és véleménynyilvánítás szabadságának biztosítása; a médiaipari vállalkozások monopolhelyzetbe kerülésének korlátozása; a személyes adatok védelme; a személyiségi és szerzői jogok tisztelete; a sokszínű médiarendszer biztosítása; a médiatartalmak elérésének biztosítása; a fiatalkorúakra és/vagy a társadalom egészére veszélyes, nem kívánatos tartalmak megjelenésének korlátozása; a minőségi közszolgálati média működtetése; a politikai hatalom képviselőinek, pártoknak a részvétele a nyilvánosságban, a médiainstítúciók irányításában és felügyeletében; a médiafelületek tulajdonjogának</p>	<p><i>Digitális kompetencia</i></p> <p><i>Önálló ismeretszerzési képességek</i></p> <p><i>Problémamegoldó gondolkodás</i></p> <p><i>Szociális és állampolgári kompetencia</i></p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom</i></p> <p><i>Történelem</i></p> <p><i>Erkölcstan</i></p>

<p>megszerzése; a médiával kapcsolatos szabályozás fejlesztésével, betartásával megbízott hatóságok jogosítványainak, döntéshozó testületeinek, eljárásrendjének a meghatározása; a médiatartalmak archiválása, a megőrzött tartalmakhoz való hozzáférés biztosítása, értékesítése.</p>		
---	--	--

<p>Mozgóképkultúra Tematikai egység, fejlesztési cél</p>	<p>A technikai úton rögzített kép és hang, mint a mozgóképi ábrázolás anyaga</p>	<p>Órakeret: 2 óra</p>
---	---	-------------------------------

<p>Ismeretek, fejlesztési követelmények</p>	<p>Kompetenciák</p>	<p>Kapcsolódási pontok</p>
<p>A mozgóképi közlésmód alaptulajdonságai A mozgóképpel kapcsolatban a kettős természet kifejezés arra utal, hogy a kamerával rögzített felvétel valamely valóságos látvány technikai reprodukciója, amelyben az azt készítő is megnyilvánul, ezért egyben ábrázolás is.</p> <p>Információs és jelentés a mozgóképen A mozgóképi közlésmód a technikai képrögzítéshez kötöttsége miatt végtelenül gazdag információkban. A néző számára ugyanakkor a mozgóképi szöveg jelentése bizonytalanabb, mint a beszédben vagy írásban történő kommunikáció esetén. A mozgóképi kommunikáció nehézsége (és különössége) abból adódik, hogy a mozgóképen a jelölő és a jelölt között közvetlen, hasonlóságon alapuló viszony van. A látható dolgoknak – nem úgy mint a szavaknak – nincs egyértelmű „jelentése”</p> <p>Utalásokban gazdag médium Mozgóképek és valóság A technikai úton rögzített képekkel és</p>	<p><i>Problémamegoldó gondolkodás</i></p> <p><i>Nyelvi kompetenciák</i></p> <p><i>Digitális kompetencia</i></p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom</i></p> <p><i>Történelem</i></p> <p><i>Erkölcstan</i></p>

hangokkal történő kommunikáció a mozgókép alaptermészetének lényegét hordozza: mindannak, ami a vászonra (képernyőre) kerül a valóságban is végbe kell mennie. A filmkép – fényképfelvételek sorozata lévén – ténylegesen, fizikai módon kötődik ahhoz a látványhoz, melyet megörökít.		
--	--	--

Mozgóképkultúra Tematikai egység, fejlesztési cél	A mozgóképnyelv kifejező eszközei	Órakeret: 5 óra
---	--	------------------------

Ismeretek, fejlesztési követelmények	Kompetenciák	Kapcsolódási pontok
<p>Mozgóképi narráció :a mozgóképi eszközöknek (cselekmény, tér-és időszervezés, expozíció és lezárás, epizód és fordulat, tetőpont, történet, dramaturgia) az összefoglaló megnevezése, melyekkel a mozgóképi elbeszélés meghatározza a mozgóképen elbeszél világra vonatkozó tudás felépülésének rendjét, olyan utalások sorozata, amelyből a néző megkonstruálja az elbeszél történetet.</p> <p>Szerepjáték Látványszervezés Montázs</p>	<p><i>Problémamegoldó gondolkodás</i></p> <p><i>Nyelvi kompetenciák</i></p> <p><i>Digitális kompetencia</i></p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom</i></p> <p><i>Történelem</i></p> <p><i>Erkölcstan</i></p> <p><i>Vizuális kultúra</i></p>

Mozgóképkultúra Tematikai egység, fejlesztési cél	A látványszervezés alapeszközei a mozgóképen	Órakeret: 4 óra
---	---	------------------------

Ismeretek, fejlesztési követelmények	Kompetenciák	Kapcsolódási pontok
<p>Képkivágás, mélységelesség, nézőpont, gépállás, szemszög A szereplőkkel való azonosulás vagy az azonosulás megszűnése, esetleg új azonosulási pozíciók felvétele melyet a kamerapozíció hordoz, segíti a nézőt a cselekmény értelmezésében.</p> <p>Kameramozgások Beállítástípusok Megvilágítás A megvilágítás különösen akkor válik mozgóképi kifejező eszközzé, amikor bizonyos motívumok árnyékba vagy sötétbe, míg mások világosba kerülnek attól függően, hogyan akarja az alkotó kiemelni a cselekmény szempontjából fontos látványelemeket. A megvilágításnak a zenéhez hasonlóan erős hangulati ereje lehet.</p>	<p><i>Manuális készség</i></p> <p><i>Kreativitás</i></p> <p><i>Nyelvi kompetenciák</i></p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom</i></p> <p><i>Történelem</i></p> <p><i>Erkölcstan</i></p> <p><i>Vizuális kultúra</i></p> <p><i>Ének-zene</i></p>

<p>Mozgóképkultúra Tematikai egység, fejlesztési cél</p>	<p>A mozgóképi szövegek rendszerezése</p>	<p>Órakeret: 5 óra</p>
--	--	-------------------------------

Ismeretek, fejlesztési követelmények	Kompetenciák	Kapcsolódási pontok
<p>Megjelenési felület A hossz, mint forgalmazási kategória A valóság ábrázolásához való viszony – dokumentum és fikció A dokumentumfilm megtörtént eseményekről, személyekről, drámákról mesél, tényeken alapszik, a formát inkább a valóságot reprodukáló szemlélet határozza meg, így csak elvétve dolgozik színészekkel, szereplői saját</p>	<p><i>Digitális kompetencia</i></p> <p><i>Önálló ismeretszerzési képességek</i></p> <p><i>Problémamegoldó gondolkodás</i></p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom</i></p> <p><i>Történelem</i></p> <p><i>Erkölcstan</i></p>

<p>személyiségüket képviselik, nem használ utószinkront.</p> <p>A fikciós filmben a teremtő gesztus az erősebb, történetet mesél, kitalált karakterekkel, cselekménnyel, fordulatokkal dolgozik. A fikciós film nem azonos a játékfilmmel, amely gyakran valóságos eseményeken alapszik. A dokumentum-és fikció tiszta formában sosem jelenik meg, mindig a formai eszközök használata és a szemlélet utal arra, hogy az adott film melyik csoportba sorolható inkább.</p> <p>Az alkotói szándék és nézői elvárás – műfaji film, szerzői film</p> <p>A műfaji film olyan művek rokonsági csoportja, amely a közösség valamely örök és feloldhatatlan problémáját mutatja újra-és újra az adott kor számára élvezhető nyelven. A szerzői film ezzel szemben az alkotó sajátos látásmódjának, a valóság személyesebb filmes megragadásának szándékát, a formanyelv újszerű alkalmazását jelenti. A műfaji és a szerzői szemléletmód nem értéktartalmú megkülönböztetés.</p>	<p><i>Szociális és állampolgári kompetencia</i></p>	<p><i>Vizuális kultúra</i></p>
--	---	--------------------------------